СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XL. Ч. 170. | Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 23 липня 1932. | VOL. XL. No. 170. | Jersey City, N. J., Saturday, July 23, 1932. | THREE CENTS.

УВАЖАЮТЬ ІМПЕРІЯЛЬНУ КОНФЕРЕНЦІЮ ЕПОХАЛЬНОЮ ПОДІЄЮ

ОТАВА. — Витаючи представників, котрі зїхалися на наради Імперіяльної Економічної Конференції, англійський король Юрій V заявив, що з днем отворення Конференції зачалася нова картка історії, на якій незабаром будуть виписані великі змагання Конференції розвязати ті великі труднощі, з якими бореться не тільки британська імперія, але цілий світ.

Представники, зібрані в палаті послів, вислухали привіту короля стоячи. Привіт виголосив ґенеральний Ґовернор Канади, Ірл оф Бесборо. Найбільше боялися клопоту з боку представника Ірляндії. Думали, що він не встане підчас читання привіту короля. А коли він встав, то кажуть, що всі лекше відотхнули.

Нарадами проводить Р. Б. Бенет, премієр Канади. У своїй промові заявив він охоту Канади обнижити тарифу на довіз англійських товарів, але домагався обмеження довозу до Англії дерева й інших продуктів, які довозять з Росії й скандинавських країв.

Стенли Болдвин, репрезентант Великої Британії, заявив, що не треба підвищувати цла, а треба більше думати про обниження істнуючої тарифи, бо тоді скорше приєднається світ для рішень Конференції. Інакше, казав Болдвин, буде світ реаґувати по свому і далі підвищати тарифи.

АМЕРИКА БАГАТО НЕ ПОТЕРПИТЬ.

ОТАВА. — Знавці твердять, що Злучені Держави не мають потреби лякатися Імперіяльної Конференції, бо вони мало потерплять на тарифових обмеженнях, які готові відбитися головно на американськім експорті заліза і скіряних товарів.

ПРЕЗИДЕНТ ПІДПИСАВ БІЛІОНОВИЙ ПРОЄКТ ДОПОМОГИ.

ВАШИНҐТОН. — Вкінці допомогові проєкти наради безробіттю стали законом. Президент Гувер підписав уже ті проєкти. В той спосіб Реконструкційна Фінансова Корпорація дістала до розпорядимости великанську суму $3,800,000,000, з чого на властиву допомогу безробітним припадає $300,000,000, які будуть розділені між стейти як позички.

ОГРАБИВ БАНК НА $56,325.

НЮ ЙОРК. — В минулу суботу зявився перед касою „Кемикел Бенк енд Трост Компані" умундурований сторож сталевого воза, яким розвозять гроші й зажадав грошей для Юнайтед Стейтс Трокінг Корпорейшен". Касієр поглянув на сторожа й виплатив йому $56,325 в готівці, а цей підписав поквітовання і зник.

Доперва в понеділок дізналися в банку, що це якийсь бандит був перебраний за сторожа й підняв гроші. Покищо злочинця не зловлено.

КАЖУТЬ ВЕТЕРАНАМ ОПУСТИТИ ВАШИНҐТОН.

ВАШИНҐТОН. — Ґенерал Пелгем оголосив листа від „Дистрикт оф Коломбія Борд оф Комишенерс", в якім рада домагається від ґенерала очищення міста від ветеранів до 4 серпня.

Надіються, що та акція буде получена з клопотами.

ЛІМЕН ПОГОДИТЬ СМИТА З РУЗВЕЛТОМ.

ОЛБАНІ. — Заступник ґовернора Лімен буде кандидатом на ґовернора нюйорського стейту.

Рузвелт і Смит погодилися на його кандидатуру. А що Лімен є особистим приятелем Смита, то надіються, що тепер він зближить Смита до Рузвелта.

ҐРАТУЛЮЮТЬ ВДОВІ ПО РУЗВЕЛТІ.

БРУКЛИН. — Вдова про президенті не може дати собі ради з ґратуляціями, в яких поздоровляють її з назначенням її мужа демократичною конвенцією кандидатом на президента. А муж її, бувший президент Теодор Рузвелт, уже давно помер. І був републиканцем, а не демократом.

БРОДВЕЙ — ЦЕ ПРИТЯГАЮЧА НАЗВА.

ШИКАГО. — Рада міста хоче змінити назву вулиці Клерк на Бродвей. Кажуть, що вже сама назва „Бродвей" є дуже популярна й притягаюча й „означає для бизнесу доляри".

АРҐЕНТИНА РЕАҐУЄ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Арґентина добачує в Імперіяльній Конференції небезпеку на збут своїх продуктів до Анґлії й тому хоче ввійти в тісніший торговельний звязок з Злученими Державами.

ПРОТИ ОБНИЖУВАННЯ ПЛАТЕНЬ.

АТЛЕНТИК СІТИ. — Екзекутивна Рада Американської Федерації Праці підчеркнула, що вона завжди була проти обнижування заробітних платень, а тим самим є і проти того, щоби обнижувати платні федеральним урядовцям. Вона заповідає, що буде старатися, щоби вони добилися давних своїх прав.

ПОТРОЇЛИСЯ ЇДОЮ.

ВАШИНҐТОН. — Яких 350 людей затроїло собі шлунки, споживаючи сендвічі на прогульковім кораблі. Затроєних відвезено до шпиталів.

СМЕРТНИЙ ПРИСУД У СТРИЮ.

Суд присяглих у Стрию розглядав справу Миколи Грицїва та Федя Вірта з Горуцьку, обвинувачених у цьому, що вбили з кріса Юрка Чорного та зранили Федя Завалу. Вірт признався в поліції, що стріляв Грицїв. Присяглі потвердили питання суду про злочин душогубства щодо обох обвинувачених. Трибунал відкинув ухвалу присяглих щодо Вірта а проголосив смертний присуд щодо Грицїва. Оборонець заповів касацію.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ П. С. К. В ЗОЛОЧЕВІ.

Дня 1-го червня відбулися черґові Загальні Збори Пов. Союза Кооп. в Золочеві при участи 25 делеґатів кооператив повіту. Мимо господарської кризи П. С. К., як слідно зі звідолення Рев. Союзу Укр. Кооп. у Львові і зменшення торгів працює успішно дальше, орґанізуючи нові ділянки скупу і збуту товарів між іншим доставляє беконові безроги до беконаря Рурека у Львові. Щоби дати Союзові більше фондів і зміцнити його постановили Заг. Збори зменшити уділ зі 100 зол. на 25 зол. а натомість кожна кооператива має зложити стільки уділів, скільки виносить її двотижневий пересічний торг. Щоби запобігти ломанню торговельної карности деякими кооперативами постановили Заг. Збори обтяжувати фактури кооператив на 4 відс. на побрані в чужих склепах товари, які можна дістати в Повіт. Союзі. Чистий зиск понад 600 зол. розділено в цей спосіб, що 100 зол. призначено на добродійні цілі, а решту до запасного фонду.

ПОДІЇ В СЕЛІ КУРАШЕВО.

В дні 18. червня, в навечеря Зелених Свят православні села Курашево увійшли через отворені в невияснений спосіб задні двері до замкненої церкви, до якої на руках несли свого священика і розпочали богослуження. Поліція, що прибула на місце, кинула до церкви дві слізні бомби, аби таким робом примусити православних покинути церкву. Одначе православні з церкви не вийшли, не зважаючи на те, що кільканацять осіб зімліло. Поліція після телефонічної розмови з нсевідством відіхала. Православні вислали делеґатів до Варшави до властей духовних і державних з проханням повернути їм церкву, в якій відправляв дотепер священик східного обряду. Делеґати були в епископа Сави і в міністерствах освіти та внутрішніх справ.

ЦІКАВА РОЗПРАВА.

Дня 3-го червня перед окр. судом у Рівному розпочалась розправа проти начальника ґродського суду в Сарнах С. Ромішовского, стар. секретаря суду Стан. Борженцкого і його помічника Стан. Цеплого, обвинувачених за побирання хабарів від обвинувачених, привласнення депозитів і фальшовання документів. Цю патріотичну діяльність обвинувачені вели протягом 6 літ і нарешті „спіткнулись". Акт обвинувачення має 1,000 сторінок. На розправу покликано 50 свідків. Розправа мала тривати кілька днів.

ПОЛЬСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК ПРИЙМАЄ ТЕРМІН „УКРАЇНСЬКИЙ".

У видавництві праць мовної комісії польської Академії Наук під ч. 19 вийшла монографія про фонетику української мови проф. Івана Зілинського. Праця ця дає огляд мови з усіх українських земель. „Праґер Прессе", згадуючи про це видання, додає таку замітку: „Факт, що польська Академія, приймаючи означення „українська мова", леґалізує цей термін у Польщі раз на завсіди і полагоджує цим спір „український чи руський?", заслуговує на те, щоби його підкреслити".

ХОТІЛИ ЗНАТИ, ЯК ВИГЛЯДАЄ СМЕРТЬ.

Один професор медицини і його ученик у Букарешті хотіли пізнати на власній шкірі як виглядає смерть. Перед кількома днями приступили вони до виконання цего експерименту. В подвірю анатомічного інституту поставили шибеницю й професора та студента повісили. Коли затягнули петлю, перестала в них циркулювати кров й тіло почало дриґатися. А коли вже не було ніякого знаку життя зняли обидвох з шибениці й при помочи штучного віддихування привели їх знову до життя. Професор і його ученик описали пізніше свій експеримент. Вони заявили, що по затягненню петлі бачили перед собою блискавичне світло, пізніще чули гейби громи й втратили при цім притомність.

ПОВІНЬ У РУМУНІЇ. — ЧЕРНІВЦІ ПІД ВОДОЮ.

Наслідком повені яка навістила Буковину південну та північну, обі ті частини зовсім знищені. В окр. Кімполюнґ усі ріки й річки виступили з берегів і заляли прибережні міста та села. В сторожинецькім повіті наслідком виливу Сучави найшлися під водою сотки гектарів засіяного поля. Залізнича сполука в багатьох місцях перервана. В північній Буковині рівень води в Дністрі піднісся до ненотованої досі висоти 6—7 метрів. Влада евакувала багато прибережних сіл.

Із Ясів повідомляють: Повінь спричинена зливами, дійшла до катастрофальних розмірів у Яській окрузі та місті. Місто Яси відірване від світа. Сотки домів залила вода. Люди, евакувані із затоплених хат, дістають харч у військ. кухнях. Яський двірець зовсім затоплений. Ясам грозить перерва в доставі ел. світла, бо вода дійде до електрівні. У самім місті пошкодованих є вже 2,000. На вул. Андрія, в Ясах, де вода вдерлася до домів, є чимало жертв у людях. У яській окрузі вода забрала 500 мостів. Багато жертв у людях було і в Тирґул Фрумос. У самих лише Ясах втрати доходять до міліонів.

РОСІЙСЬКИЙ МАҐАЗИН МУНІЦІЇ.

В Черниці пов. Броди найшли в часі пільних робіт муніційний маґазин, який закопали там російські війська в часі світової війни. Це переважно артилерійські стрільна. Повідомлена про це військова влада вислала на місце піротехніка, щоби перевів експльозію цього маґазину.

ВБИЙСТВО В ГРОМАДІ БОЯНЧУКУ.

Дня 20. червня пішов господар Найдиш Тодер, вечером до постерунку жандармерії в Горошівцях, скаржити сусідних парубків Дм. і Ілію Гараса за те, що вони кидали камінням і вибили в його хаті вікно. Коли вертав пізно ночею з казарми, на него приготовили замах. Дня 21 найдено Найдеша вбитого у чужім огороді всего 300 метрів від його власної хати. Дня 22. ствердила лікарська комісія, що чашка голови провалена змішана з мізком і сім ребер зломаних. Жандармерія пошукує за обома парубками Гарасами, але більше ніж певно злочинці зголосяться в кримінальнім суді добровільно.

ДІВЧИНА ЗАСТРІЛИЛА КАПІТАНА ЖАНДАРМЕРІЇ.

У Львові при вул. Сапіги 23 в ресторані „Гунґарія" в кімнаті за заслоною сидів у неділю 38-літній жонатий капітан жандармерії Йосиф Коритовський, якого хора жінка лікується в Жеґестові. До столика Коритовського присілася „легка" дівчина бувша „фортанцюристка" у Катовицях та Варшаві Софія Мицишин. Тепер капітан Коритовський встав і пішов заплатити рахунок. На столику лишив течку, в якій був револьвер і фотографічний апарат. Мицишинівна витягнула з течки револьвер, відімкнула безпечник і держала його в руці, звернувши до заслони. Коли капітан Коритовський вертався та був уже перед заслоною, впав револьверовий стріл. Куля поцілила Коритовського в правий висок і пройшла на скрізь. Коритовський впав на землю неживий. Переслухана Мицишинівна зізнала, що не здавала собі справи, що забава револьвером може скінчитися так траґічно. Зрештою була підхмелена, бо випила шість горівок і три великі пива. Після того попросила дижурного поліцая, щоби позволив їй закурити папіроску та сягнула до торбинки. Поліцай не хотів позволити. На це дівчина відповіла: „Не бійтеся, пане. Це, що сталося, минуло, вже не вернеться". І витягнула зеркальце та стала приглядатися. Після того розплакалася та просила, щоби повідомити про випадок її родину: хай знають і поможуть їй, бо вже довше годі їй так жити.

„СВЯТО МАТЕРИ".

В Губичах відбулося заходом Кружка „Союзу Українок" в неділю дня 5-го червня ц. р. В програму Свята ввійшли: діточа виставка „В мамин день", діточі деклямації, реферав п. Кастерової і інсценізація „Тополі" — Шевченка. Свято випало добре, а закінчилося баханням їх публикою на салі. Як завжди, так і на цьому Святі місцева інтелігенція не явилася. Не може видко зрозуміти ваги Свят, чи може не випадає зі селянством бути разом на Святі.

САМОГУБСТВО З ПРИЧИНИ НАДУЖИТЬ.

У Львові за Личаківською рогачкою отруївся сільним квасом вязничий дозорець Роман Сітко. Рішився покінчити з життям тому, що дістав акт обвинувачення в звязку з надужиттями, в які був вмішаний і бувший начальник тюрми „Бриґідки".

В ПРУСІЇ ПОЧАЛИСЯ РЕПРЕСІЇ ВОЄНЩИНИ

ПРЕСА ПОСТАВЛЕНА ПІД ТЯЖКУ ЦЕНЗУРУ. ЗАБОРОНЕНО ПОЛІТИЧНІ ВІЧА. РОЗІГНАНО КОМУНІСТИЧНУ ПАРТІЮ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Фактичним управителем Прусії тепер є воєнний міністер ґенерал фон Шляйхер, який призначив на команданта військ берлінської залоги та провінції Бранденбурґ, ґенерала фон Рундштедта. Ґенерал фон Рундштедт видав низку наказів, які на підставі воєнного стану в Берліні та в провінції Бранденбурґ касують майже всі горожанські права, що забезпечує населенню конституція републики. Скасовано свободу преси, слова, зборів, політичних орґанізацій і т. д.

Фон Рундштедт наказав поліції стріляти в ворохобників так, щоб убивати їх, коли хто допуститься ворохобні. Поліція захопила головне помешкання комуністичної партії „Дім Лібкнехта", в якому містилися: комітет партії, ґазета „ді Роте Фане", що тепер заборонена владою, друкарні партії, склади аґітаційної літератури й т. д. За добу поліція арештувала біля 100 комуністичних лідерів за протиурядову аґітацію. Взагалі треба константувати, що комуністична партія вже розігнана й мабудь буде оголошена поза законом, а партія соціялістична знаходиться під таким утиском, що діяльність її унеможливлена. Одночасно й діяльність Гітлера також дуже спинена забороною свободи політичних зборів та демонстрацій.

Пруський уряд Бравна, скинутий канцлером фон Папеном, вніс заяву-протест до ляйпціґського федерального суду на незаконне поступовання федерального уряду. Імперський уряд також зробив заяву до суду, що уряд соціяліста Бравна не може тепер скаржитися, бо не стоїть при владі, а крім того останні вибори в Прусії показали, що соціялісти там не мають більшости. Баварія та Баден також внесли до суду заяву подібну до Пруської, а тому суд буде змушений в цій справі винести своє рішення.

Комуністична партія видала відозву до робітництва, закликаючи його до загального страйку, як протесту проти встановлення диктатури військових. Та на цей заклик робітництво не відгукнулося й в Берліні та в цілій Прусії тепер панує спокій. Уважають, що Гінденбурґ та фон Папен допустилися такого експерименту, який може викликати горожанську війну. Повстала можливість повороту Гогенцолернів до влади, а це може викликати не лише внутрішні, але й міжнародні комплікації.

ЯПОНЦІ ПІДУТЬ НА ПЕКІН.

ПЕКІН (Китай). — Бувший диктатор Манджурії маршал Ченґ-Гсіао-Ліанґ, який тепер має свою головну кватиру в Пекіні, рішив боронити від Японців останню провінцію Манджурії Джеґол, куди тепер почали наступате японські війська. Японці в Тяндзині отверто заявляють, що коли Ченґ спровокує їх на боротьбу з ним, то вони не обмежать своїх операцій Манджурією, а перейдуть на територію Китаю, щоб захопити Пекін й знищить кватиру Ченґа.

Деякі кола вважають, що Японці скоро підуть в середущу Монґолію. Тому операції їх тепер звернені не так проти Китайців, як проти Росії, бо Японці хочуть забезпечити своє ліве крило зі сторони радянської зовнішньої Монґолії. Нова активність Японців ховає в собі багато несподіванок, про які тепер можна лише робити здогади.

МУСОЛІНІ ПЕРЕБРАВ НА СЕБЕ СПРАВИ ЗАКОРДОННОЇ ПОЛІТИКИ.

РИМ (Італія). — Премієр-міністер і диктатор Мусоліні переняв усі справи в міністерстві закордонних справ від бувшого міністра Ґрандія. Потім узяв на себе також обовязки міністра корпорацій.

Ґранді тепер їде на 1 місяць на відпочинок, а потім виїздить до Лондону, куди він призначений послом. Мусоліні хоче мати Ґрандія на тому становищу, щоб він міг відвідувати всі міжнародні конференції, як особистий заступник Мусолінія. Ґранді це робив дотепер, бо Мусоліні не виїздить за межі Італії.

НІЧОГО НЕ ВИХОДИТЬ З РЕЗОЛЮЦІЄЮ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Представник Італії на конференції по обеззброєнню, міністер авіяції Бальбо заявив, що Італія буде голосувати проти вже виробленого проєкту резолюції конференції по обеззброєнню. Цей проєкт незадовольняє Італію, бо нічого не говорить позитивного про воєнно-морські сили держав і фактично не встановляє ніякого обмеження зброєння.

Ця заява Бальбоа викликала на конференції занепокоєння, бо з того як поводився й говорив ще напередодні міністер Ґранді, всім здавалося, що Італія прийме таку резолюцію.

ІРЛЯНДСЬКЕ МИТО ПРОТИ АНҐЛІЇ.

ДУБЛІН (Ірляндія). — Законопроєкт про установлення високого мита на англійські вироби, що привозяться до Ірляндії, вже остаточно вироблений і перейшов всі інстанції законодавчої процедури. Сподіваються, що він негайно буде затверджений урядом. для переведення цього закону в життя вже пороблені всі приготовання.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РАБ І ЖЕРТВА

Фейлетон, який саме тепер друкуємо, вказує наглядними примірами, що треба поневоленим народам робити, щоби підсїстися культурно й добитися державної незалежности. З нього приміром довідуємося, що початки властивого відродження фінського народу припали на катастрофічний час великого голоду в Фінляндії. Якраз у тих важких часах виросли там великі річи, зродився зародок великого національного успіху. Бо коли в тих часах почали збирати на голодуючих, то як каже письмениця Е. Молтенсен, можна було сподіватися, що вся збірка піде на закупно хліба для голодуючих. Та ні. Бо велику частину призначено на просвіту, на селянський університет. Фінські провідники прийшли до переконання, щоби поліпшити долю народа, треба в першу чергу усунути безпросвітну темряву, а далі байдужність. Найкращим шляхом до цього визнано — народню просвіту.

Отсе наводимо тільки один примір, як один невеликий, бо триміліоновий нарід, визволявся з пут темноти і національної неволі. Як ставив справу ясно, й то в найтяжчі часи, і як ту темноту усунув і добився своєї державної незалежности.

А тепер порівнаймо це от хочби з недавно оголошеною в наших часописах відозвою „Рідної Школи" про загрожений її стан. Вже з неї пізнати, як нам ще далеко до — фінського народа. Вже перші слова відозви покривають нас соромом. Бо отсе „Рідна Школа" просить читачів, щоби були так добрі й не кинули читати відозви, коли з наголовку довідаються, що вона — загрожена й потребує помочі. Вже цей підхід до справи є наскрізь рабський а оправданий хіба тим почуттям, що говориться до рабів, у яких можна щось при помочи вічних подяк вижебрати, а які ніяк не годні зрозуміти і виконувати обовязків свідомих і характерних громадян.

Злі часи не можуть бути для свідомої й розумної нації виправданням чи перешкодою в жертвенности на найконечніші народні потреби. В злих часах гартуються характери. Саме злі часи є найкращою нагодою, щоби позбутися того всього, що тяжить на наших дужах, як вислід вікового поневолення. Саме в тих часах зложена жертва на визвольну боротьбу чи якусь культурну потребу є виявом того, що перестаємо бути рабами, коли вміємо обмежувати себе й відмовляти собі заспокоєння навіть конечних потреб, а заощаджене віддаємо на вищі ціли, що мають вивести цілий наш край з рабства до волі.

О. Сновида.

ДО ЗЕМЛЯКІВ АМЕРИКАНСЬКИХ!

(Надіслане з краю).

Старий край дуже часто звертається до американських земляків по матеріяльну допомогу. Поминаючи цю справу, хочу тут звернути увагу на **другу, моральну** допомогу, якої повиннів уділити нам наші заокеанські земляки в нашій тяжій **боротьбі з комунізмом.**

Скажете, що за звязок? О, дуже великий.. Комунізм (в формі большевизму) продирається до нас двома шляхами: перший це отверта пропаганда большевизму в запроданських газетах і журнальчиках („Сельроб", „Сила", „Вікна", „Нові Шляхи" і пр.), а другий шлях — посередній. І цей **посередний шлях далеко небезпечніший,** бо пропагатор виступає тут замасковано.

От напр., робиться ніби невтральну виставу образів, а в суті річи це большевицька „маха": штучно твори національного українського мистецтва загнано в кут і мало їх дано, натомісць — горою ідуть „твори" большевицької штуки з її явною тенденційністю, портретами Леніна, і пр... Або приїздить собі такий Самойлович, російсько-большевицький дослідник полярних країн. Ніби чиста наука! А попри те, попри ті виклади — іде агітація за російську культуру... Або знову якась співачка харківської опери, а про неї (і про СССР) відповідні рецензії в пресі, відповідний настрій в товариських розмовах і пр. Або зявиться якийсь член Київської Академії тай про науку заговорить, а при тім пару теплих слів пустить про „високу російську братню культуру" та про „гнилий Захід" і пр.

На тлі тутешньої **застарілої симпатії до всього російського,** ця большевицька пропаганда осягає одного: приготовляє ґрунт до приняття комунізму, створює якесь співяльне прихильне відношення до Сходу і до Росії і — ненависть і погорду до Заходу, **особливо ж до Америки.** Скільки то появилося в наших часописах (і тих, що просять Американців — „дайте, не минайте!") глупих, некультурних і недоречних статей про американську цивілізацію, про американський „грубий матеріялізм" і пр., що аж волосся до гори стає! **І ось тут американські земляки повинні прийти нам, противникам Сходу, з допомогою моральною.** Повинні нам розяснити, що „матеріялізм" не в погоні за матеріяльною незалежністю (бо незалежність дає свободу) — а в „черевоугодстві", в траченню часу на кнайпи і вижерки... Що „буржуйскість" — не в вічній праці, нераз по 18 годин на добу, а в лінивстві й безконечних балачках при чаю чи пиві —, про „ущасливлення людскости"... Що в Американця міліярдера, який жертвує міліони на клініки чи університети — більше ідеалізму, як в траченню часу на пусті наради по три-чотири години щоденно... Що добродійство — це помогти тому, хто хоче працювати, а не — покривати дефравданта... Що дати підлякові раз в зуби — шляхотніше, аніж — нову посаду. Нарешті, що в здоровій літературі Америки, в Джеку Лондоні, в Сінклері Люїсі, в поеті Сандерсі — в поетах, що оспівують суворі чесноти здобувців і людей обовязку й праці — є більше моральної вартости, аніж в літературі Росії з її душевним онанізмом, її милосердям до розбійників і проституток, або в большевицькій проповіді загального рабунку замісць власної праці.

Треба, щоби земляки наші американські морально підтримали тут в краю тих немногих, які високо тримають прапор західної цивілізації проти навали отого „культурницького большевизму", проти якого боротьбу недавно оголосило нове німецьке правительство, як чергову свою задачу.

Бо — коли душа нашого інтелігента поволі розхитається отою приготовавчою пропагандою, коли в ній посіється ненависть і погорда до культури Заходу і Америке, а натомісць приязнь і любов до всього, що йде зі Сходу російського, **то ґрунт під політичний большевизм — готовий...**

Большевики ведуть свою пропаганду: 1) шляхом політичної агітації і 2) чисто культурницько-мистецької. От, щоби здусити цю — треба нам дописів з Америки, людей, які на собі пізнали добрі сторони американської культури. **Най вони дадуть нам правдивий її образ, нам зараженим гангриною зі Сходу! Най засоромлять горлаїв большевицької „культури!"**

Ця праця більш затіснить моральні узи між нами і нашими земляками зза океану, як допомога грошова. Бо коли зломиться нам **моральний хребет,** то гроші не поможуть!

БОЛҐАРСЬКА МИРНА АРМІЯ

В лондонській газеті „Ди Спіктейтер" появилася під повищим заголовком стаття Лейди Надежди Станчоф Мюїр, доньки колишнього болгарського посла в Лондоні, яка в перекладі з анґлійської на українську мову звучить:

Після світової війни належала Болгарія до тих націй, котрих мирові договори примусили занехати загальний обовязок до військової служби й завести для своєї армії систему добровольців. У переважно хліборобськім краю показалося, що дуже тяжко набрати за подану винагороду досить рекрутів та довшу військову службу.

Для молодого болгарського нарду, котрий так тяжко бореться, як Болгарія, армія не є тільки збройною силою оборони й наступу, але й заразом школою дисципліни та духового й фізичного виховання для її утяжливих і здорових хліборобів.

У р. 1920 винайшов болгарський президент міністрів Стамболінський, як найпростіще й найуспішніще заступити обовязок військової служби. Заведений ним закон про обовязкову службу праці для держави заховався з деякими змінами й до сьогодні й дав знаменині висліди.

Його найважніща мета є змобілізувати робучу силу краю й виконувати важні публичні роботи з найменшими видатками для держави.

Обовязок служби працею ділиться на два роди: правильна служба праці й тимчасова. Правильна служба обовязує всіх чоловіків громадян Болгарії, які покінчили вісімнацятий рік життя, працювати вісім місяців у робітній сотні; до тимчасової служби праці покликають усіх дорослих болгарських громадян на найдовше 21 днів. З засади обовязані до служби жінки й чоловіки, але назагал покликають лише чоловіків і їх служба рідко коли триває довше, як десять день у рік.

До переведення цього закону приналежне міністерство публичних робіт, котрому в Болгарії підчинена й справа перевозу. Маючи на увазі, що річно доходять 45 тисяч молодців до віку обовязкової праці та що безустанно три чвертини міліона дорослих підлягають обовязковій праці, то можна собі уявити, як тяжко зорганізувати таку величезну армію для успішної праці.

Опріч того мають по приписам закону виконувати цілий ряд робіт для загального добра й 800 тисяч шкільних учеників.

Після років надзвичайних зусиль і річних недоборів удалося тепер побороти найбільшу часть трудноців. Для переведення службового обовязку призначені в буджеті на покриття поточних видатків річно певні суми. Від 1925. р. вартість робіт, які виконують обовязані до праці люди, вища, як видатки на їх утримок, на матеріял, на платню урядників, які надзирають роботи, й інші. У фінансовім році 1929/30 вийшов для держави чистий зиск у висоті 200 міліонів левів. На рік 1930/31 сподіваються далеко більшого чистого зиску.

Ця система провадиться так у життя: служба покликаного до праці молодця зачинається перший тиждень екзециркою й вишколом, обзнакомлюючи його з початками дисципліни. Він від тепер „трудовак" і незабаром дають йому при якімсь державнім підприємстві працю. Він дістає сивий однострій і шапку з написом: „Праця для Болгарії". Він не дістає ніякої плати. В основі всього цього так виразно виявляється патріотична думка, що державна обовязкова праця має в очах болгарського населення сьогодні таку саму повагу, як передше військова служба. Молодий хлібороб, наприклад, який служив трудоваком, уважається в своїм селі за ліпшого жениха, ніж той, якого не взято.

Трудоваки жиють у бараках або наметах, які потрібні до добрих таборів пластунських. В службі остра дисціпліна. Але в неділю і свята сміють трудоваки перебувати дома. Вони мають свої прапори, пісні, свої відділи музик. Вступаючи до служби, присягають вони королеви й рідному краєви, обовязуючись виконувати сумлінно всі свої обовязки. Вони складаються в одиниці по 100 до 150 люда, які підчинені одному провідникови.

Ніякий культурний нарід не може обійтися без шкільного Товариства, яке в національній державі стає клітиною державно-освітного апарату, а в мішаній — доповнює її занедбання чи недогляди в освітній роботі. — Скількиж більше значіння для бездержавного українського народу має „Рідна Школа" в старому краю! Памятаймо на це!

О. Дуда.

ЄДНІСТЬ.

Так ми — сини Вкраїни —
Як ріки і потоки
Зливаються у море,
Що хвилями нестримно
Ґранітні ломить скали,
Так ми — сини Вкраїни —
Як дружньо підіймемся:
Розломимо кайдани,
Неслави та неволі...

Бо міць лише в братерстві!
За правду та за волю
Боротися потреба
А хочби й до загину.
Не страшно впасти в бою
А страшно нести пута...
Рабів покірних навіть
Сам Господь забуває...

Боротися: це жити,
Любити сонце, волю...
Раби лише погноєм
Дешевим для чужини...
Дарма! Хто жив для прози
Єднався із чужими
Той плазуном у праці
На шляхові загине!

О. І. Бочковський.

НАРІД СОБІ

(Шляхами національної самодопомоги серед ріжних народів).

(4)

Під цим оглядом на допомогу йому прийшла традиція старо-каталанської „ремісничої робітні" з доби Ренесансу, яка була добрим зразком практичної фахової школи. З неї орґанізатори "Mancomunitat'у" сконсорували свій тип **„Елементарної школи праці"**, завданням якої було „дати можливість робітникові того чи іншого спеціяльного фаху технічного удосконалення, а одночасно придбання теж загально-наукового знання. В 1913 р. повстала перша така школа; вона мала 286 учнів. В 1922 р., отже на передодні свого розвязання диктатурою, число її слуханів збільшилося до 1300.

Поруч з цим закладалися згаданим муніципальним обєднанням ріжні фахові школи суто спеціяльного характеру, як напр., хемічна школа, інститут механіки та практичної електротехніки; школа декоративного мистецтва, а зокрема чудово поставлена школа сільського господарства. Закладалися також школи ще більш спеціяльного типу, як напр.: школа текстильної промисловости, або навіть школа чимбарства.

Ця своєрідна каталанська система шкільництва мала на увазі виховання власних фахівців для потреб свого краю. Так заздалегідь підготовлялися в Каталонії кадри кваліфікованих робіоників і працьовників для майбутньої каталанської держави. Під цим оглядом окремої уваги заслуговують такі зовсім спеціяльні школи, як напр.: Інститут **для підготовки урядовців і службовців;** школа для **виховання керовників промислових підприємств;** школа комівояжерів, тощо. Не занедбалася й **жіноча освіта,** доказом чого може бути прфесійна школа жіночих фахів.

А над усім цим домінував барселонський **„Промисловий Університет"**, або т. зв. **„Університет Праці"** — зі своїми лябордопріями, робітнями, викладовими салями, садками... Від ранку до пізнього вечора йшла тут на протязі 1914—924 років справді муравлина робота: коло семої години вечора мінялися лише слухачі: замісць звичайних студентів сходилося барселонське робітництво, щоб доповнювати свою загальну освіту та фахове вишколення. Диктатура знищила й цей головний осередок просвітніх заходів "Mancomunitat'-и".

Звичайно, що згадане каталанське обєднання дбало також і про нормальне середне та високе шкільництво, будуючи його на нових засадах модерних педагогічних досягнень та узглядноючи практичні вимоги реального життя. З високошкільних установ, закладених "Mancomunitat'ою" слід згадати бодай: Інститут фізіольоґії; Лябораторію дослідчої психольоґії, відтак — т. зв. Монографічні Курси з обсягу ріжних галузів знання.

Каталанське обєднання, крім справ шкільно-просвіоного характеру, поширило свою компетенцію одночасно на цілу низку інших питань з обсягу громадського самоврядування, а саме з царини **народнього здоровля та суспільної гігієни,** а передовсім із области краєвої комунікації, дуже занедбаної до того в Каталонії. В кожній з цих галузів національного будівництва каталанська "Mancomunitat" досягла значних надбань, промощуючи таким чином певний шлях до політичного визволення свого народу.

Звичайно, всі ці реформи вимагали міліонових коштів, які значно перевищували межі приватно-громадської можливости. Лише муніціпальним шляхом можна було їх придбати та зосередити, влучно використовуючи прогалини еспанського державного централізму. Історична заслуга організаторів "Mancomunitat'и" і полягає власне в тім, що вони не виходячи за межі леґальної політики та реальних даних, змогли перевести на протязі 10—15 років таку величезну громадсько-конструктивну працю, яка на весні 1931 р. забезпечила успіх і перемогу Каталонії в еспанській революції.

VI.

Іншими шляхами переводили свою національну культурно-громадську програму **Чехи** під Австрією. Щодо техніки та орґанізації самодопомогової акції можна їх уважати **клясиками** національного відродження. Чехи були авторами провідних кличів національної кооперації, які відтак перейняли від них інші поневолені народи. Гасло "Svuj k svému" (Свій до свого) розпочало їхню дуже успішну акцію в напрямі господарського самоозначення, скріплюючи економічну силу Чехів. Цікаво, що тепер під впливом світової кризи схилилася перед цим кличем могутня англійська держава, клясична країна вільної торговлі, проклямуючи свій клич: "Buy english goods!" (Купуйте англійські товари). В культурній царині Чехи є авторами гасла "Nàrod — sobě". Цей клич Чехи кинули у звязку з акцією для збудування власного Національного Театру (Nàrodniho divadla) в Празі, над сценою якого й уміщено цей зворушаючий напис: (Nàrod — sobě".

У перше цей проект вринув в 1865 р. Кошти на збудування власного театру обчислювалися первісно й круґло у 500,000 австр. золотих (гульденів). Почалося збирання грошей на цю мету, для чого було закладено спеціяльне товариство з річною членською вкладкою 10 золотих. Відразу це товариство мало 300 членів. Відтак воно було зреформовано через заведення паїв трох катеґорій: по 500, 200 та 20 золотих річно. Протягом чотирох років було зібрано стільки грошей, що можна було розпочинати будову театру. Але у цей саме час почався політичний розкол в ческім, досі суцільнім, національнім таборі. Цей конфлікт між **старо-та молодочехами** мав відємний вплив на грошові збірки національного театру. Тому в 1877 р. була влаштована льотерія на цю мету, яка мала великий успіх, збільшивши театральний фонд на 170,000 золотих. Реформа товариства прихильників національного театру, про яку згадувалося попереду, на протязі трох місяців — дала 20,000 золотих. В 1881 р. чеський Національний Театр був збудований та в червні провізорично відкритий. Але 12 серпня цього-ж року він через нещасливий випадок зґорів. Це була одна із найтрагічніших подій в історії чеського національного відродження. Проте, вона не зломила чеський нарід. Навпаки, спонукала його до виявлення надзвичайного активізму та масової жертвенности. Тоді саме був кинений цей історичний клич: "Nàrod — sobě", на який дійсно відгукнувся весь чеський нарід. Протягом **одного** місяця був зібраний на відбудову пожаром знищеного театру — **1 міліон** золотих. Цим разом вкладки мали масовий характер. Можна сказати, що новий Національний Театр повстав із дрібних вкладок як найширших чеських мас: робітників, селян, службовців... В цьому міліоні золо, золотих переважали крейцари незаможних жертводавців. Зимою 1882 року було відкрите теперішне празьке "Nàrodni divadlo". Не знаю, чи є десь на світі якась національна будова, що з більшим правом моглаб вмістити на своєму фронті гасло **„Нарід — собі"**, ніж цей чеський Національний Театр, який може бути золотим прикладом всенаціональної жертвенности та допомоги.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛІВЕЛЕНД, ОГАЙО.

День матері.

Дня 8 травня ц. р. при українській православній церкві св. Володимира Великого відбулося спільне свячене й день матери.

Підчас Служби Божої була виголошена гарна проповідь в честь матери, порівнюючи до Матери Церкви й України. При кінці прочитано спільну молитву за українську матір.

Коло 3-тої години пополудні зібрались громадяни на спільне свячене. Через брак місця, дуже багато примушені були вернутися до дому. По освяченню пасок і потрав гості засіли до столів, як одна українська родина.

Підчас обіду промовляли слідуючі: адвокати: Маліцький, Куривчак і Білінський, інжинір Петрівський, богослов Мицик і другі. Всі вони говорили на релігійному полі так і на народньому.

По обіді відслонилась заслона і на сцені зявилась панна Гацівна, котра відкрила своїм вступним словом матерний день.

У своїй промові вона висказала значіння свята й чому його святкуємо та як повинно його святкувати. Вона обробила свою промову дуже добре.

Потім слідувала шкільна дітвора, котра виголошувала деклямації й пісні в честь матери. Всі діти були приготовані добре, а тому й вивязались добре.

По дітях пані М. Запаринюк виголосила головний реферат про свято. Вона своїм обдуманим рефератом викликувала бурю оплесків. Вона піднесла значіння матері в родині, громаді й в народі, а заразом заохочувала присутних матерей до дбайливішого виховання дітей і прищеплювання більшої любови до всього свого рідного. Закінчуючи свою промову вона додала, що яка мама такі й діти, а також такий буде й нарід.

По тім хор Бандурист, під проводом свого дириґента Антона Стангрийчука, відспівав „Почаївську Божу Матір" і кілька інших пісень. Соля співав п. Я. Волянський і панна О. Юрчишин. Як солісти так і цілий хор чарував присутних своїм виконанням та вмілостю. Осип Стахів віддеклямував: „Я довжник твій"; Марія Кальницька: „Весна"; Анна Курч: „Зелененька травенька"; Анна Панасюк: „Молодість; Анна Якимець: „Мати"; Стефанія Самодала: „На свято матусі" й Анна Гаціввна: „Українській мамі".

Всі деклямації випали на загал добре. Кінцеве слово виголосив о. Запаринюк, дякуючи всім учасникам свята за так мило переведений в любві день.

Та не тілько, що попоїли й послухали промов і пісень, але при цій нагоді не забули й про Рідний Край. Дівчата з молодечої громади спродали писанок на суму $18.46, котрі переслано п. Ясінчукови на „Р. Школу", а заразом зібрано нз інвалідів дрібними жертвами $13.35, котрі пересилаємо через Обєднання до Краю.

Спільне свячене і Матерній День залишиться на довго в памяти нашої громади, як день радости й любови.

Михайло Шміґельський,
секретар Громади.

—o—

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Шикаґовська Громада й Світова Вистава.

Український Шикаґовський Комітет Світової Вистави веде тепер пропаґанду в користь Світової Вистави, та старається на кожному місці, де лише збереться більша скількість наших громадян, ознайомити присутних зі справою Світової Вистави. Директорія Вистави, в складі 17 директорів, має пропаґувати в громадах, церквах і товариствах інтереси нашої участи в тій Виставі. Шикаґо розуміє, що воно є першим аванґардом, найбільше заанґажованим в успіху нашої участи у Світовій Виставі, тому кождий директор працює в окрузі своїх ділань для зорганізовання нашого громадянства до піддержки виставових підготовчих праць. Щоби наша участь у Світовій Виставі принесла нам моральні і матеріяльні користи, треба в першу чергу, щоби була змобілізована шикаґовська українська кольонія, як кольонія місцева, на якої плечах буде спочивати тягар, звязаний з урядженням такої вистави. Як виглядає практично така мобілізація нашого громадянства до праці над зорґанізованням вистави? Наш Виставовий Комітет робить своє, але ширші верстви громадянства про те, що він робить, нічого не знають. Тому плянується урядити в тій ціли кілька місцевих віч, Український День і т. п., але заки це станеться директори комітету працюють одинцем.

На полудневій части Шикаґа, повстала нова орґанізація, перший відділ „Союза Українок". Досі в нас відділу „Союза Українок" не було. Нова орґанізація, яка в скорому часі зросла в членів, урядила в неділю, дня 17 липня пікнік на 107-мій і Кін вул. Зібралася там майже ціла наша савтсайдська кольонія, приїхали і гості з Нортсайд. За позволенням урядників „Союза Українок" пані А. Брудної і панни Брилинської промовили до зібраної громади директори Виставового Комітету, громадяни В. Ковалик і С. Куропась. Промовці вияснили присутним працю Комітету, намітили будучі пляни і працю, яка нас чекає, та завізвали слухачів до підтримки виставових праць не лише морально але і матеріяльно.

Степан Куропась.

КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ДЖЕРЗИ СИТІ ОТСИМ ЗАПРОШУЄ УСІХ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН НА

ВІЧЕ

— яке відбудеться —

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 24-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1932 РОКУ

В ГАЛИ ЦЕРКОВНІЙ

РІҐ SUSSEX AND GREENE STREETS, JERSEY CITY, N. J.

ПОЧАТОК В ГОДИНІ 6-тій ВВЕЧІР.

Всіх Українців і Українок, котрі інтересуються будовою У. Н. Дому в Джерзи Ситі, проситься прибути на це віче.

КОМІТЕТ У. Н. ДОМУ В ДЖЕРЗИ СИТІ:

Гр. Євусяк, предсідатель.
Стефан Кот, касієр. **Василь Гіль,** фін. секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 10 липня 1932 р. померла в Елмайра Гайц, Н. Й. **Марія Курила,** літ 70 подруга Олексія Курили, члена 38 відділу У. Н. Союза в Оборн, Н. Й., довголітного орґанізатора й діяльного члена нашого У. Н. Союза.

Покійна була ідеальною матірю, котра виховала своїх дітей ідейно, з великою любовю до свого народа. Прибула Вона до Злучених Держав 1893 р. Оставила мужа Олексія і трох синів і три дочки.

В похороні видно було велике число Американців. Місцева американська газета писала недавно дуже обширно про 50 літній ювилей подружа Шановних Громадян Курилів, а тепер, в короткім часі по ювилею, подала широку новинку про смерть Покійної, описуючи похорон та подаючи імена визначніших осіб, прибувших зблизька і з далека на похорон.

Хай Її земля буде пером!

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ВИШИТА СОРОЧКА.

(П. Ф. Олексіївній).

Ходив Ляшок по селі
Від хати до хати,
Не міг собі нічлігу
Ніде підшукати.

Вже зайшов на край села,
Пізно, вечеріє,
Зривається заверуха,
Зимним вітром віє.

Зупинився він думає,
Таки по шляхоцьки:
Як ще звідси проженуть
Добрі будуть гоцки.

Підійшов він аж під двері,
Застукав до хати,
Вийшов ґазда; а Ляшок:
„Зводьте ночувати.

Ради Бога, пожалійте,
Пів днини блукаю,
Милість ваша, пустіть в хату,
З ніг вже упадаю".

Ґазда собі, вже спідхмілля,
До жінки воркоче:
„Хай ночує; кудиж тепер
Піде серед ночи.

Ходи в хату, розігрійся,
Якось воно буде.
Таж ми прецінь не Татари,
Але якісь люди".

Увійшов Ляшок до хати,
Присів на лавчину,
Розглядається, ну гості...
Трафив на гостину.

Як раз гості на той час
Поза стіл сідали,
Замішався Ляшок з ними,
Тай його забрали.

Поглянув Ляшок на стіл,
Миски як копиці,
А в них з маслом пироги,
Грубі варениці.

Ляшок ближче присуваєсь,
Слинку поликає,
Глянув у бік, а горілку
Ґазда наливає.

Пішла чарка кругом в рух...
Борба з пирогами,
Лях здорово уплітає,
Тріщить за ухами.

Наїлися, напилися,
Ану вилізати,
Ляшка сперли пироги,
Годі з місця встати.

„Ой, ой, стогне; кольки беруть,
Простудився я, люди,
Дайте еще оковитки,
Випю, лекше буде".

Випив чарку, скрутив морду,
Залупив очима,
„Ага!, каже, уступають
Кольки за плечима..."

Вийшли гості зза стола,
Крутяться по хаті,
А між ними і Ляшок
В подертім халаті.

Сіда в куток, пасе оком,
Як на що попасти... —
От не досить, що наївся,
Єще хоче красти.

Водить оком тут то там,
Аж бачить в куточку,
Мов писанку, мережками
Вишиту сорочку.

Впялив очи, волоцюга,
Аж роззявив рота,
Так до себе притягала
Вишита робота...

„Мушу вкрасти!" Ну і вкрав
У ночі, як спали
Запхав в клунок, завязав,
Щоби не пізнали...

Вже на світі зазоріло,
На день забиралось,
А Ляшкови щось на сон
Не добре моталось.

Ворохнувся, пробудився,
Протирає очи,
Кругом в хаті подивився,
Й вірити не хоче.

В казані вода кипить,
Цебер серед хати,
Заклопотана ґаздиня
Вбиля хоче прати.

Перекидує на купу,
Нібито рахує...
Що за лихо!... здаєсь мені
Сорочки бракує.

Ляшок нишком приглядаєсь,
Мороз іде в пяти,
Злапав штани як шалений,
Давай затягати.

І так спритно і так звинно,
Що може він з роду
Так, драбуга, не спішився
До свого відходу.

Підняв клунок, оглядає,
Сорочки не видко,
Притис його під пахою,
Чмихнуть хотів швидко.

Та ґаздиня пита його:
Чого вам спішитись?
От сідайте — дам сніданя,
Ще й чаю напитись.

От на печи вже стоїть,
Всьо готове маю"...
„Як вже ласка, Ляшок каже,
То я поснідаю".

Сів при столі, бере ложку,
Зачинає їсти,
Та до біса їда в горло
Не хоче полізти.

Вертить його: бо ґаздиня
Знов біля рахує,
Перечисляє, та все ї
Сорочки бракує.

Ляшка в горлі задавило,
Вже не їсть сніданку,
Зіставляє на столі
Бульбу і сметанку.

Та до штуки забираєсь:
Святого вструґнути,
Ніби молиться, іде в двері,
Щоб лиш вийти з хати.

Тільки вийшов за поріг,
Ноги розпускає,
Молодиця пізнає, що
Лях сорочку має.

Бо чогож йому втікати,
Як сумління чесне...
„Біжу, тату!" — „Лиши, доню,
Нехай біда щезне".

„Ні, татуню, я біжу",
І вилетіла з хати,
Біжить за ним на здогін,
Хоче завертати.

„Почекайно! тай сорочка
Моя мусить бути".
„Де? де пані?" здіймив клунок
Верес розгорнути.

Мов з горячки розвязав він,
Нишком обернувся,
Пхнув сорочку під жупан,
Злобно усміхнувся.

Молодиця бачить добре
Ту злодійську штуку,
Підбігає та зі злости
Як не встромить руку.

Тай сорочку витягає:
„То що?... бісів сину,
Чи додаток до нічлігу
І мою гостину?"

Та по пиці лус, та лус,
Відбирає клунок,
Перегляну я його,
Зробимо рахунок.

Обернулась, іде в хату
Люта молодиця,
Волоцюга вслід за нею,
Мало не сказиться.

„Пані!... дайте моє",
З плачем репетує;
Молодиця як не вбернесь,
Як не замалює.

„А ти, Ляше! волоцюго!"...
кинулась до плота,
Відірвала частокіл,
Почалась робота.

Де попаде, де посягне,
Смарує, смарує,
Аж частокіл поломився,
Ляшок репетує.

Молодиця піт обтерла,
Люто поглянула:
„Щоб ти тріс від моєї праці!"
Тай клунок жбурнула.

Лях підвівся, підняв клунок,
Обтер з крови пику,
Молодиця ще з докором:
„Ти ледачий бику!...

Хотілось тобі вишитої
Сорочки набути,
Я вже тебе добре вбрала,
Довго будеш чути".

Ляшок пішов тай здалека
Погрозив рукою,
„Почкай! почкай! Зустрінуся
В Бурштині з тобою".

М. Костишин.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ПРОВІДАНС, Р. АЙ.

Збірка на УВО.

Жертвували: Молодечий Укр.-Амер. Клюб дав 2 дол.; С. Саска, Д. Рекрут, Є. Лучка, О. Рекрут, П. Накотінський, М. Свідер, Т. Онисько, А. Мельник по 1 дол.; В. Рекрут, В. Андрієць, А. Ковалевіч, Д. Зубик, Ф. Рой, А. Настасовський по 50 цнт.; Т. Гальчук 30 цнт.; Й. Плішка та П. Мамчак по 25 цнт.; Н. Н. 15 цнт. Разом $13.95. Збіркою занялась молодіж.

Крім того з **Тавтон, Масс., прислано на УВО** 7 дол. 28 цнт. гроші ці зложили гості з нагоди хрестин Евгенія, сина Степана й Варвари Проніцьких. Збірка переведена на зазив п.п. Володимира Проніцького і Константина Оліяра.

Гроші в сумі 21 дол. 23 ц. переслано через Обєднання.

Омелян Рекрут.

Дідич приняв нового льокая. Каже до нього:

— Платитиму вам двацять ринських і крім того буду вас сам зодягати.

Льокай почервонівся трохи, та згодився бути в дідича на службі. На другий день хоч уже пізна година, льокая не видати. Дідич сердиться, вкінці йде до кімнати нового льокая. Показується, що льокай лежить іще в ліжку.

— А це що таке? Ви чого в ліжку? Чи може хорі?

— Та ні, прошу пана дідича... одначе пан дідич учора казали, що будуть мене самі зодягати, то я не важився сам вставати!

ЗАКАРПАТТЯ.

Свято в честь князя Федора Коріятовича у Пряшеві.

В часі цьогорічних Зелених Свят улаштував український Пряшів велике національне свято в память 540-их роковин приходу на Закарпаття князя Федора Коріятовича. Святковано дуже величаво й урочисто.

Першого дня були загальні збори філії „Просвіти", а вечором забава в салі „Маріянум".

Другого дня, в понеділок, була святочна Служба Божа в катедральній церкві. Відспівав її знаменитий пластовий хор хутської молоді під проводом відомого працівника Евгена Шерегія.

Опісля перед полуднем в 11-ій годині почалася святочна академія в честь князя Коріятовича: Святочні збори отворив відомий наш патріот канонік о. Бігарій, характеризуючи князя Ф. Коріятовича як величезну історичну особу. На святі численна делеґація з Хусту від громадянства й орґанізації молоді-пласту; делеґати з колишнього города князя Коріятовича — Мукачева, численна делеґація з Ужгороду від „Просвіти", орґанізації молоді, пластунів, академ. молоді й ін. Секретар святочних зборів проф. Андрейкович перечитав багато привітних писем і телеґрам, між іншими від „Просвіти" в Ужгороді, від. Наук. Т-ва імени Шевченка у Львові, від орґаніз. „Український Інжинір", від Українського Університету, Політехніки багатьох українських установ на Закарпатті і заграницею. Від усіх українських товариств в Ужгороді привитав пряшівчан В. Ґренджа-Донський словами, що ей великий національний празник нехай буде початком співпраці Підкарпатської і Пряшівської Руси. Після того почалася святочна академія. Хутський пластовий хор під проводом Е. Шерегія відспівав чимало прекрасних пісень, особливо сензацію зробив молитвою „Отче наш".

Тогож самого дня під проводом балетмайстра Андрія Кістя відбувся вечір народніх танців з величезним успіхом. Саля показалась за тісна. З цікавости багато Чехів та словаків прибуло також. Програма була знаменито уложена і пряшівська публика була очарована нашими прекрасними національними танцями. За кожним числом особливо молодь попадала в екстазу й танцюристам приходилось повторювати танці: Аркан, Гонивітер, Катерина, Козачок і ін. перлини, які зробили у Пряшеві величезне враження. Ще кілька таких виступів і Пряшів здобудемо не зброєю, але силою своєї рідної культури, свого рідного мистецтва... Підчас танців відспівала декілька народніх пісень артистка п-і Омелян-Павленкова і п-і Кукурузова. На бандурі заграв теж декілька пісень і козацьких дум інж. В. Куриленко.

Вечір танців закінчився живим образом князя Коріятовича. Вдячна публика просто не могла попращатись із танцюристами, в імені яких балетмайстер Андрій Кість подякував щиро за таке тепле привітання.

(„Діло").

Поступ медицини.

Лікар: Усе мене питаєтеся те саме. Вже два роки тому сказав я вам, що не вільно пити алькоголю.

Пацієнт: Я думав, пане докторе, що лікарська наука може відтоді зробила якийсь поступ.

—o—

Капраль (до новобранця): Ти чому носиш окуляри?

Новобранець: Бо я короткозорий.

Капраль: Тоді по твому, я — старший від тебе рангою — повинен носити телескоп?!

УКРАЇНСЬКІ ЖІНОЧІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ.

(Докінчення)

(Доповідь прочитана Катериною Гупаловою на Українськім Жіночім Конгресі).

Нарешті переходимо до найбільш довголітньої жіночої організації в Празі Українського Жіночого Союзу, який розпочав свою працю в 1923 р. й працює по цей день. Має затверджений відповідною владою статут. Закладено Укр. Жіночий Союз з метою: 1) внести організованість в життя українського жіноцтва на еміграції; 2) з метою виховання українського жіноцтва в принципах громадської праці на полі культурнім, національнім та гуманітарнім. Переводити таку мету Союз, згідно з своїм статутом, повинен через об'єднання Союзу з іншими жіночими організаціями, далі улаштованням жіночих зїздів, навязанням зносин з жіночими організаціями ЧСР улаштуванням лекцій, дебатних зібрань, виданням книг про український жіночий рух й т. п. Союз розпочав свою діяльність з 12 членами, кількість яких потім збільшилася до 60, а нині за зменшенням кількости еміграції, Союз нараховує 40 членів.

На протязі девять років існування Союзу на чолі Союзу стояли: пані Галаган (1923—1924) пані З. Мірна (1924—1925) п. М. Омельченко (1925—1927) п. Н. Сірополко (кінець року 1927) і знову п. З. Мірна (1928—1932). Діяльність його поділялася на: 1) допомогова й культурно-освітна праця в колах української еміграції; 2) пропаганда української справи в ЧСР і взагалі в колах інтернаціонального жіноцтва. Для переведення першого роду діяльности Союз утримував й утримує й нині майстерню українських вишивок, що давало можливість молодим українським жінкам, які, не зважаючи на закінчення здебільшого високих шкіл, не могли знайти собі жадних платних посад, а також і старшим українським жінкам мати хоч невеликий заробіток з продажу виробів майстерні Союзу. Майстерня Союзу мала ще одну мету, а власне: научити українських жінок на еміграції виконувати не лише прості українські вишивки, але й добірні, художні речі. При майстерні провадилося з цією метою навчання вишиванню низю, стародавньому українському церковному шву, вирізуванню й т. п. Навчання українських гімнасток в Українській Гімназії в Жевницях мистецьким українським працям провадилося при Гімназії.

Праці майстерні Союзу сприяли широкій пропаганді українського народнього мистецтва в колах інтернаціонального жіноцтва, бо ці праці виставлялися не раз на ріжних виставках в ЧСР, в Швайцарії й в Америці, й висилалися Союзом на продаж до Злучених Держав, Канади й Швайцарії. На деяких інтернаціональних виставках праці Союзу отримали перші нагороди.

Для переведення допомогової акції при Союзі утворено Допомогову Акцію, діяльність якої полягала в збиранні серед українського громадянства ношеної білизни, одежі й обуття, які, часто після перешиття їх самими членами Союзу, відповідно сортувалися й висилалися або до Укр. Гімназії в Жевницях, або дітям Українського Притулку в Подебрадах, або особливо в останній час, до українських шкіл на Підкарпатті, де цього року панує страшна нужда і навіть голод, і де діти, на свідоцтво українських учительок, часто не відвідують шкіл лише через брак одежі й взуття.

Зібраною одежою Допомогова Секція Союзу наділяла також студентів-недопомогованців, себто тих студентів, які не отримували підпори від чеського уряду на вчення по високих школах ЧСР.

Для збільшення своєї допомогової акції Союз на протязі всього свого існування час від часу улаштовував ріжні концерти й вечірки, які давали змогу Союзові видавати персональну допомогу як деяким видатним жінкам на Радянській Україні поки було то можна, так і деяким бідуючим жінкам на еміграції. А головне, Союз міг постійно підтримувати грошевою допомогою як Українську Гімназію в Жевницях, так і Дитячий Притулок в Подебрадах. З цією метою Український Жіночий Союз переводив щороку льотереї, які давали Союзу значні прибутки.

Український Жіночий Союз опікувався не тільки матеріяльним боком життя української шкільної молоді: входячи до складу ріжних організацій, що піклуються молоддю, Союз разом з ними переводить опіку молоді як моральну, так і правну.

Культурно-просвітна діяльність Союзу виявлялася в улаштуванні ним самим або в допомозі іншим товариствам улаштувати ріжні урочисті свята, ювилеї, доклади, концерти, вечірки, присвячені видатним українським жінкам, як от пані Л. Старицька-Черняхівська, М. Грінченко-Загірня, С. Русова, Н. Кобринська, а також ювилейне свято поета Олеся, для якого за участю Українського Жіночого Союзу було улаштовано українським громадянством вечір для піднесення йому ювилейного дару. Для збирання коштів на цей дар Союзом було випущені підписні листи, які мали в українського громадянства більший успіх, ніж листи інших товариств, що пояснюється мабуть аполітичністю цієї жіночої організації.

В усіх проявах громадського життя серед української еміграції в ЧСР Український Жіночий Союз брав участь. Так, разом з іншими українськими громадськими організаціями Союз брав участь в клопотанних перед чеською сладою про відокремлення від російських пашпортів пашпортів українських, брав участь в Протестному Комітеті проти репресій над українським населенням Галичини підчас „пацифікації". Союз допомагав улаштуванню українського відділу на вечері словянських танців в Празі. На святах інших українських товариств Союз завжди виступав з відповідними привітаннями. З такими привітаннями Союз виступає й на національних святах білоруської еміграції в ЧСР.

Із українських організацій, яким У. Ж. Союз подає допомогу в їх праці, найбільшою увагою Союзу користується союз українських Пластунів-Емігрантів (СУПЕ). Представниця від Союзу входить до Товариства Пластприяту (Товариство з старших громадян, яке підтримує СУПЕ), Союз улаштував для СУПЕ лотерею, допомогав в улаштуванні бюфету на святі 20-ліття існування Українського Пласту, збіраючи кошти для літніх таборів пластунських й т. п.

Союз щойно увійшов членом до Товариства Прихильників української Господарської Академії в Подебрадах з обовязком вносити щорічно по 10 долярів для здійснення ідеї, положеної в основу Товариства „Народ собі", щоб такими хоч і маленькими жертвами зберегти існування такої корисної для українського народу високої школи, яка вже випустила сотні українських інженірів, і яка без допомоги з боку самого українського громадянства буде зліквідована чеською владою.

З подібною метою Союз вступає й до Кураторії при Українській Гімназії в Жевницях біля Праги.

Праця Українського Жіночого Союзу в інтернаціональних товариствах виявлялася в слідуючому: Союз вступив членом до Світового Жіночого Союзу в Женеві „Union mondiale de la femme". Союз має свою представницю в Чеській Національній Жіночій Раді (п. Мірна), де бере участь в усіх Загальних Зборах Ради, в усіх урочистих святах, подаючи поздоровлення (5-ліття Ч. Н. Ради), привітання (на Зїзді американських Чешок в Празі); Союз бере участь в Комісії Душевної Свободи Жінки при Нац. Раді, де дві представниці Союзу (п. З. Мірна та п. Л. Садовська) виступали з рефератом про твори української письменниці П. Кобилянської. Далі Союз має свою представницю (п. Мірна) в Комітеті Чеської Жіночої Ліги миру й свободи, якій Лігою доручено головування в Комісії по боротьбі з продажю наркотиків; Союз, як співчуваюча організація, був принятий в число членів Зїзду Інтернаціонального Жіночого Товариства Ліги Миру й Свободи в році 1929; на цьому Зїзді Союзом була улаштована виставка українських вишивок, яка була повторена на передріздвяному базарі улаштованому Лігою з кінцем 1929 р., а також на виставці Чеського Жіночого „Товариства Пань а Дівек" в році 1931. З ініціятиви Союзу Чеською Лігою Миру й Свободи був винесений протест проти червоного терору в СССР і зокрема проти розстрілів у Києві. Другий протест проти „пацифікації" в Галичині був винесений Лігою з ініціятиви Української Національноі Жіночої Ради та Українського Жіночого Союзу.

Чеська Ліга боротьби з туберкульозою, на прохання Укр. Жін. Союзу, видавала допомогу на підвищення виживлення українських сухітників, а Чеський Червоний Хрест, теж на прохання У. Ж. Союзу, в багатьох випадках видавав українським хорим жінкам допомогу грішми й матеріялами, а також приміщав українських жінок до відповідних санаторій.

На прохання Укр. Жін. Союзу Міністерство Закордонних Справ ЧСР видало в р. 1925 значну допомогу на підтримання хорих на сухоти Українців.

Про діяльність У. Ж. Союзу були вміщені статті в слідуючих органах: „Українська Культура", „Тризуб", „Український Голос" (Канада), „Жіноча Доля" (Коломия), „Україна" (Прага), „Господински Лісти" (Прага), „Народні Політика" (Прага).

Своїми дописами про український жіночий рух члени Союзу беруть участь в багатьох словянських журналах — чеських болгарських, сербських, також і французьких, й само собою розуміється, в жіночій пресі Галичини й Канади.

Друга довголітня жіноча організація в Празі є українська Національна Жіноча Рада, яка існує тут з 1924 р. Утворено тут також філію — Празька Філія Української Національної Жіночої Ради, що існує тут також з 1924 р.

Подорожний (до капітана корабля): Прошу мені порадити, пане капітане, що маю зїсти заки всяду на корабель, бо боюся морської недуги.

Капітан: Зїджте щось найдешевшого.

—o—

Малий Івась пішов із мамою до лікаря. Лікар оглянув Івася, а як синок вернувся з мамою до дому, батько питається його: „Якжеж там було в лікаря?" Івась відповідає: „Тату, той пан весь час телефонував мені до живота!"

—o—

Михайло Защенко.

КУЗНЯ ЗДОРОВЛЯ.

Крим — це справжній жемчуг. Відтіля народ приїзджає лише дивується. Себто поїде туди якийсь хирлявий інтелігентина, а назад приїзджає — і не пізнати його. Пику роздуло. І взагалі багато радости, світогляду.

Одним словом, Крим — це рішучо кузня здоровля.

Від нас поїхав у Крим такий товариш, Сергій Пестриків.

Особа ця була формально розхитана. Хто знав Сергія давніше, кожен потвердить. Це значить ніякого в ньому не було запалу та погляду на світ.

Інші горожанин з нашого дому всетаки в свята веселяться, пють, у кізла бавляться. Взагалі живуть із цілого серця. Тому — здорові, чорти. А той дурень з роботи, напримір, вертається, ляже черевом на свої футрини тай в книжку вліпить очі. Навіть перейтися не піде. Кістяк його, чи бачите, ходити не може, розтрясся за день.

І вже, самособою, не пе, не курить, жіночим персоналом не цікавиться. Одним словом, лежить па своїм вікні й догниває.

Ось який то був нездоровий чоловік!

Свояки бачать — не добре з хлопцем. Стали про Крим старатися. А то сам не може. Вистаралися.

Опирався, опирався хлопець, всеж таки поїхав.

Півтора місяця його там держали. Купали та в ногу якесь там свинство вприскували.

Вкінці вернулися. Приїхав. Та це ахнути можна зі здивування. Пика, розуміється, чорна. Тріснути хоче. Очі палають. І вся мелянхолія пропала.

Давніше, було, той чоловік мухи не зачіпить. А тут не вспів приїхати, а вже першого дня сторожа Хведора вибив по пиці. Чому за шапою — дрова розікрали. Управителя дому також хотів за якусь там дрібницю застрілити з нагана. Комірників усіх порозкидав, які вставлялися.

Ну, бачимо — не пізнати хлопця. Зовсім видужав. Зробили з нього чоловіка. Відреставрували зовсім. Навіть пити став із повноти здоровля. Дівчини ніодної мимо себе не попустив. Скандалів скільки з ним було — не зрахувати.

Крим це справжній жемчуг, як людину вилічив!

Одно зле — хочуть Сергія Пестрикова звільнити зі служби. Тому що став гуляти.

Велика річ це здоровля!

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ.

(6)

Коли Джадбая трохи підріс Тарзан почав його вчити нападу на людину. Він для цього зробив модель людини, до горла якого прикладав свіже мясо. Львиня мало дістати те мясо з горла на команду Тарзана. Команда подавалася слово „Убий!" Тоді львиня кидалося на дідуха й виривало з горла шматок мяса. Спочатку це робити було важко для малого львинятка, але згодом, коли воно підросло, це вже було виконувати легко.

—o—

При тім Тарзан навчив його кидатися на людину лише тоді, як він почує приказ Тарзана. До того приказу, якби не був голодний лев, він не міг кидатися на людину за мясом. Таксамо Тарзан вивчив Джадбая приносити йому ріжні речі й ловити маленьких звірят, не калічити та не вбивати їх. Тарзан готовив собі льва, з яким він міг би сміло пуститися знову в глибину джунглів й який робив би для нього потрібну роботу в джунглях.

—o—

Джейні не раз звертала увагу Тарзана на те, що він виховує собі не дуже то певного приятеля. Вона попереджала, що інстинкт дикого звіря може заговорити при кождій нагоді в Джадбайї й тоді може статися велика прикрість його вчителю. Та Тарзан потішав її тим, що він не боїться нічого, а хоче, щоб з їх сироти-звірятка вийшов дійсно владика джунглів Нума, який не боявсяб навіть людини й міг би оборонитися проти неї.

—o—

Одного разу Тарзан, Джейні, Корак, Джадбайя та його мачуха Ца направилися в ліс на полювання. Тарзан рішив випробувати вже на живому прикладі вислід свого навчання Джадбайя. Коли вони побачили скрізь листву дерев у віддалі на прогалині череду диких кіз, Тарзан зліз з коня, взяв за гриву льва й, показуючи йому на кіз, скомандував: „Смиймай". Лев до цеї команди вже був привчений, а тому почав підкрадатися до череди кіз а Тарзан приглядався.